

СУЧАСНА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

УДК 342.5:061.1; 341:631:2; 341:018

К. Череповський, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

АСПЕКТИ ПРАВОТВОРЧОСТІ У СФЕРІ ТРАНСКОРДОННИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Не зважаючи на фундаментальне положення теоретичних понять, що прямо пов'язані з правотворчістю міжнародних організацій, щодо їх ефективного юридичного змісту все ще можуть виникати дискусії. Це відповідним чином впливає на практики міжнародного права, і зокрема питання галузі міжнародного економічного права щодо регулювання та здійснення транскордонного інвестиційного обміну. У статті, на основі букви добре відомих класичних робіт щодо теорії міжнародного права, а також аналізу джерел і норм міжнародного інвестиційного права, розглянуте питання галузевої специфіки, і в тому числі в ключі відповідної міжнародної правотворчості та впливу на останню рішень і практик міжнародних інвестиційних арбітражів. Зроблено науково-практичні висновки щодо тих правових джерел, які слід прийняти до уваги як ключові при здійсненні транскордонного інвестиційного обміну.

Ключові слова: міжнародні організації; міжнародна правотворчість, право міжнародних організацій, судова правотворчість, міжнародний інвестиційний арбітраж, міжнародні інвестиції, міжнародні інвестиційні угоди, інвестиційний правовий режим.

У науковій міжнародно-правовій літературі щодо джерел міжнародного права та їх порівняльної ваги, рівно як і в дослідженнях щодо міжнародної правотворчості, тематики правотворчості міжнародних організацій та правотворчого впливу рішень міжнародних судових або арбітражних установ, – прийнято розглядати дещо розрізнено. Такий підхід є виправданим щодо питань теорії міжнародного права загалом, однак може бути майже неприйнятним для галузі міжнародного інвестиційного права. Адже останній властива своя доволі виражена юридично-правова специфіка, що розповсюджується зокрема і на зазначені тематики. Звернення дослідницької уваги на основоположні питання теорії міжнародного права у ракурсі специфіки міжнародних інвестиційних відносин, з одного боку, ні в якому разі не претендує на надзавдання щодо перегляду основних доктринальних постулатів, а з іншого, видається вельми актуальним з огляду на зростання кількості відповідних міжнародних арбітражних установ поряд із популярністю звернень до останніх.

Задля створення найбільш якісних аналітичних умов зазначимо декілька теоретичних тез. По-перше, згадаємо визначення правотворчого процесу міжнародних організацій (далі – МО), який, за Черниченком С.В. та Абашидзе А.Х., є процесом створення норм міжнародного права його суб'єктами [1]. До чого зазначимо також, що згідно з літературою, міжнародна правотворчість – це взагалі-то така діяльність суб'єктів міжнародного права, яка ведеться через узгодження державних інтересів, державної волі та державних позицій [2, с. 252]. По-друге, і це в контексті дослідження є дуже важливим, результатом відповідної діяльності може стати як міжнародний договір, так і міжнародний звичай, причому в основі договору буде явно виражена згода суб'єктів міжнародного права, тоді як в основі міжнародного звичая – згода, скоріше за все, лише мовчазна. Поряд із цим слід розрізнити безпосередню правотворчість МО та опосередкований вплив, який зазначені організації здійснюють на загальний процес міжнародної правотворчості [3, с. 109].

Таку думку поділяє Тарасова Л.М., уточнюючи з посиланням на інші труди, що правотворчість МО як складова міжнародної правотворчості загалом, виражається у прийнятті обов'язкових рішень, де ключовою особливістю сучасності, на її думку, виступатиме той факт, що відповідний процес стає значно більш інституціалізованим, набуваючи регулярного характеру [4, с. 181].

Наведений теоретичний фундамент, здавалось би, не може залишати простору для дискусій або розбіжностей. Утім, аналізуючи питання напрямів процесів правотворчості МО дещо розходились ще Тункін Г.І. і Лукашук І.І. Причому, якщо перший напрям – укладення МО договорів із суб'єктами міжнародного права, через його юридичну суть є безсуперечним, то другий, до якого слід віднести прийняття МО внутрішніх постанов, лишається дискусійним стосовно неконсенсусу, чи можуть такі слугувати джерелами міжнародного права [3, с.109].

Так, вторячи Тункіну Г.І., регламенти МО визначають порядок функціонування власне самих організацій, і тому будуть вважатися джерелами міжнародного права лише у випадку наявності згоди держави щодо таких [5, с. 91]. У Лукашука І.І. ж зустрічається думка про те, що рішення МО, які визначають цілі, принципи та правила поведінки країн-членів, наділені певною обов'язковою силою. Моральною, політичною. Утім, будь-якій державі доволі важко протистояти рішенням МО. Через що їх вплив на міждержавні відносини та міжнародне право не слід недооцінювати [6, с. 35].

Насправді кожний із класиків прав, адже існуючі міжурядові МО істотно різняться, і отже, характеризуються своєрідністю правотворчості, яка найбільш чітко проявляється в їх статутній компетенції. Остання має важливе значення для правотворчої діяльності, адже кожен правотворчий орган має коло повноважень, що визначає рамки та юридичну силу відповідних актів. Будь-яка МО має діяти в межах прав та обов'язків, що визначені в установчому документі, адже створюється для виконання конкретних цілей і задач, для чого вони відповідною компетенцією й наділені [7, с. 27].

Описаний дискурс є дуже важливим щодо ключової теми аналізу. Але переходячи до нього, наведемо ще один нотаток щодо певних особливостей і джерел міжнародного інвестиційного права як результатів правотворчості спеціалізованих МО.

Почнемо з того, що група багатосторонніх інвестиційних договорів щодо питань інвестиційного обміну представлена Вашингтонською конвенцією 1965 року "Про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними особами", а також Сеульською конвенцією 1985 року "Про заснування Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій", якими у системі органів ООН, під егідою Групи Світового банку, утворено наступні інституції: Міжнародний центр з уре-

гулювання інвестиційних спорів (МЦУІС) та Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ).

Хоча МЦУІС було задумано як нейтральний форум для вирішення інвестиційних міжнародних спорів із бажанням утворення "атмосфери взаємної довіри і стимулювання таким чином більшого притоку приватно-іноземного капіталу до країн, які бажують його залучити", ключовий об'єкт регулювання Вашингтонської конвенції 1965 року це лиш юрисдикційні і процесуальні питання щодо роботи МЦУІС, який у разі виникнення міжнародного інвестиційного спору може вирішувати його шляхом або примирення, або як арбітраж [8, с. 262]. Через ратифікацію Конвенції 1965 року, за окремої згоди держави, відбувається виведення інвестиційних спорів з юрисдикції національних органів. Згода ж держави на арбітраж стає і зобов'язанням щодо вирішення спорів зокрема згідно з нормами міжнародного права. Це, однак, не означає, що національне матеріальне право втрачає значення. Проте, у відповідності до ст.52 Вашингтонської конвенції, рішення арбітражу МЦУІС є обов'язковими до виконання, і може бути анульоване лише *ad hoc* комітетом, але не національними судами [9]. Основне значення Конвенції 1965 року полягає в тому, що остання створила умови для відходу держав від практики реалізації ними права на дипломатичний захист своїх інтересів, дозволивши "спроєктувати" інвестиційні спори з міжнародно-правової сфери у площину приватноправових.

У 1978 році МЦУІС запровадив Додатковий протокол (ICSID Additional Facility Rules), який дозволив його секретаріату адмініструвати спори, де одна з сторін не є договірною стороною Вашингтонської конвенції, а спір не є лише інвестиційним [10]. У такому випадку виконання рішень регулюватиметься, наприклад, на основі Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року.

В 1985 році Сеульська конвенція надала страхові гарантії інвесторам фактично всіх галузей економіки, крім оборонної та тютюново-алкогольної промисловості, казино-проектів і проєктів спекулятивного характеру [11]. Конвенція передбачає гарантування інвестицій навіть у державах, де проводяться воєнні дії, а створене нею Агентство, відповідно до преамбули Конвенції, діє з метою стимулювання потоків транскордонних інвестицій в держави, і насамперед ті, що розвиваються. Страхові виплати здійснюватимуться у разі дій держав щодо позбавлення інвестора власності чи запровадження обмежень його на інвестиційну діяльність. Конвенцією передбачене також надання технічної допомоги та консультації. Відносини інвестора та БАГІ оформлюються приватноправовою угодою, що зобов'язує інвестора щорічно сплачувати внесок, який встановлюється відсотком від суми страхових гарантій. Заслугує на увагу і той факт, що завдяки БАГІ, відповідний спір виникатиме не між двома державами, а між однією з них та МО, що має зменшити негативний вплив на міждержавні відносини [6, с. 135].

З сучасної юридичної погляду слід погодитись з думкою про те, що всеохоплюючої міжнародної конвенції про інвестиції не існує. І хоча універсальність Вашингтонської конвенції дозволила вирішувати будь-які міжнародні інвестиційні спори, відомо, що Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) активно ратувала за створення більш універсальної єдиної угоди, основним моментом якої мали стати нові стандарти захисту інвестицій. Переговори щодо створення такої угоди тривали у 1995-1998 роках, однак розбіжності між учасниками переговорів та активна критика нових стандар-

тів в якості загальних з боку неурядових МО спричинили відмову від цього проєкту [8, с. 265-266].

У переліку джерел, що впливають на підгалузю міжнародного інвестиційного права не слід оминати й угоди Світової організації торгівлі (СОТ) [12, с. 506]. Створення СОТ, що розпочала діяльність на підставі Марракеської угоди 1994 року, стало результатом Уругвайського раунду переговорів (1986–1994 рр.), що відбувався на основі Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1947 року (ГАТТ). Оновлена ГАТТ-1994 – це *lex generalis*, тобто "загальний закон" системи, а інші акти, будучи "багатосторонніми угодами про торгівлю товарами" – це *lex specialis*, і отже, вони дозволяють "відступати" від правил ГАТТ [13, с. 45]. Таким чином, СОТ є парасольковою МО, яка спостерігає за виконанням угод системи [14, с. 83].

Серед важливих джерел СОТ щодо інвестицій слід виділити: Генеральну угоду про торгівлю послугами (ГАТС), Угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС), а також Угоду з інвестиційних заходів торгового характеру (ТРИМС). Адже основним правилом ГАТС є правило, згідно з яким держави-члени зобов'язуються застосовувати режим найбільшого сприяння, не допускаючи *дискримінації* щодо послуг та їх постачальників. Другим є положення щодо гласності, тоді як третім слід зазначити зобов'язання щодо національного режиму, що, таким чином, має бути чітко визначений державами для застосування у конкретних секторах послуг. Своєю чергою Угода ТРИПС, до структури якої входять провідні міжнародні конвенції з інтелектуальної власності, разом з договорами Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІЗ), – визначає стандарти у цій сфері, вперше встановлюючи зокрема певні правила захисту торгових секретів і ноу-хау, несучі також окремі вимоги щодо судової та адміністративної систем держав-членів. Останнє джерело щодо інвестиційної діяльності, за умов членства в СОТ, – це ТРИМС, яка не вводить нових норм і правил, але розриває правовий зміст певних норм ГАТТ. Примітний момент у ТРИМС полягає в тому, що в її нормах не розкрито поняття інвестиційного заходу торгового характеру (ТРИМ), проте визначено 5 груп заходів, які є забороненими [14, с. 89-105].

Тобто, універсальних норм міжнародного права, які б забороняли дискримінаційну політику держав у сфері інвестицій, не існує [15, с.133]. Інші висновки щодо зазначеного, а також правотворчості МО в інвестиційній сфері такі: будучи підгалуззю міжнародного економічного права, міжнародне інвестиційне право характеризується сильною власною специфікою. Зокрема, на відміну від багатьох галузей міжнародного права, міжнародні спори про інвестиції інколи можуть не проходити спершу через систему національних судів. Ще висновок полягає в тому, що для галузі міжнародного інвестиційного права характерні як публічно-правові, так і приватноправові методи регулювання відносин [16, с. 29]. Спостерігається також тенденція до зростання ефективності багатосторонніх механізмів регулювання, проте основним для галузі залишається метод двостороннього регулювання [12, с. 505]. Принаймні, лише на 2017 рік було укладено 3324 міжнародних інвестиційних договорів, з яких 2957 – двосторонні інвестиційні договори (ДІД) і 376 – угоди з нормами про інвестиції [17, с. 111].

Описана галузева нормативна концепція одним з ключових чинників регулювання міжнародних інвестиційних відносин врешті-решт робить інвестиційний правовий режим, який з практичного боку стає чи не найважливішим компонентом ДІД або їх аналогів. Окрім

узгоджених правових стандартів ставлення до закордонних інвестицій, другим з ключових положень ДІД стають норми про уповноваження або ж створення арбітражів для врегулювання інвестиційних спорів, де однією зі сторін спору виступає держава, що приймає інвестиції, а іншою – іноземний інвестор з другої договірної сторони. Тому що, якщо узгоджені стандарти ставлення до іноземних інвестицій виступають закріпленням відповідних зобов'язань, то можливість безпосереднього арбітражу між міжнародним інвестором та приймаючою державою слугує засобом юридичного захисту інвестора від їх невиконання [18, с. 460].

Наведене щодо практичної суті зазначених ключових компонентів ДІД говорить про дуже високу практичну важливість арбітражних практик для галузі міжнародного інвестиційного права. І хоча у перші 30 років існування МЦУІС розглядав у середньому по одній справі на рік, вже з 1995 року кількість справ, що розглядається щорічно, зросла до 30, та станом на початок 2022 року МЦУІС зареєстрував 969 справ. Причому лише у пандемійний 2020 рік МЦУІС було розглянуто 58 справ [19, с. 7]. МЦУІС взагалі є дуже популярним інвестиційним арбітражем. Так, на момент написання статті, в МЦУІС було розглянуто 742 інвестиційні спори, за Арбітражним регламентом UNCITRAL – 368, тоді як Постійною палатою третейського суду в Гаазі – 198, Стокгольмським арбітражем – 54, а Міжнародною торговою палатою в Парижі – 23 [20].

На відміну від більш поширеного міжнародного комерційного арбітражу, якому притаманна конфіденційність щодо матеріалів справ, ходу розгляду та змісту рішень, в арбітражі МЦУІС таємниці зі звернень та етапів розгляду справ не робиться. Хоча згідно з п.5 ст.48 Конвенції арбітраж МЦУІС не має права відкривати прийняте ним рішення без згоди сторін, рішення цього арбітражу зазвичай також не є закритими. Річ тут у тім, що інтерес до інвестиційних спорів часто не є лише двостороннім, адже певним чином зацікавленою стороною у спорах держава походження інвестора позаяк залишається. Певним підтвердженням чому слугує хоча б положення п.2 ст.27 Конвенції 1965 року про неофіційні дипломатичні консультації. Не можна також виключати з урахування і публічний інтерес до спорів, що подекуди утворюється щонайменше у двох країнах, а також можливу критику закритих рішень.

Отже, будучи арбітражем щодо рішень зазвичай публічним, МЦУІС навіть мав би застосовувати власні прецеденти. Що арбітражем фактично і робиться. Проте винесення рішення повністю відповідно до попередніх, з огляду на п.1 ст.42 Конвенції щодо джерел права, носить ризик тлумачення таких рішень у ключі неналежно обгрунтованих, що у випадку оскарження, згідно з пп."д" п.1 ст.52 Конвенції, може виступити підставою до скасування. Принаймні у справі *Soufraki проти ОАЕ* комітет встановив, що підстави, що є недостатніми або неадекватними, щоб пояснити висновки трибуналу, як і їх повна відсутність і т.ін., можуть призвести до анулювання рішень [21, §126].

Тому арбітри МЦУІС, посиляючись на попередні рішення, ніби підкреслюють, що такі рішення не мають обов'язкової сили. Чим це зазначення обумовлене вже визначено, проте МЦУІС активно використовує власні прецеденти, однак лише підкріплюючи та пояснюючи ними вердикти. З фактичного боку це підтверджують матеріали спору *AES Corporation проти Аргентини*, де арбітраж МЦУІС "визначив ту ж саме основу" щодо юрисдикції, що й в попередніх рішеннях, "поділив думки, що були висловлені раніше" та "погодився з позиці-

єю, яку вже зайняли попередні трибунали" [22, §29, §57, §95]. Або ж і матеріали спору *TECO Holdings проти Гватемали*, де скасовуючи рішення арбітражу, комітет МЦУІС, при визначенні того, чи здійснив арбітраж перевищення повноважень, також "погодився з рішенням" у справі *Lucchetti проти Перу* про те, що комітет мав, і що не мав перевіряти щодо дій арбітражу [23, § 78].

Та повернемося до загальної теорії щодо правотворчості МО, що її результатом, як нагадувалось, може стати і міжнародний правовий звичай. Останній, в теоріях права, визначається правилом поведінки, яке конституйоване загальною практикою [24, с.11]. Таке правове джерело однак також складається з двох елементів: практики країн, як доказу існування звичаю, а також визнання практики як повноцінної норми права (*opinio juris*). Статусу ж правової норми міжнародний правовий звичай, як відомо, набуває за умови *opinio juris sive necessitatis*, тобто через підтвердження, що незмінна тривала практика сприймається як правова норма. Як приклад, ефективний у межах міжнародного інвестиційного права, зазначимо, що у жодному міжнародно-правовому акті, що носить статус універсальної норми міжнародного права, незафіксовано обов'язок держав виплачувати інвесторам компенсацію при експропріації майна останніх.

Іншими словами, правова сила такого обов'язку впливає з міжнародного звичаю. Підтвердженням чому є практика інвестиційних угод, якими цей обов'язок гарантовано, що часто підкріплює законодавство країн, де можуть зазначатися і компенсації. Всьому переліченому вторить судова практика і численні арбітражні рішення щодо відповідних компенсацій [25, с. 433]. Хоча окремо право країн націоналізувати інвестиції, за умови виплати належної компенсації, звісно ж, визнала і Резолюція 1803 ГА ООН 1962 року "Невід'ємний суверенітет над природними ресурсами" [26].

Та ключове у зазначеному таке: той, хто стверджує наявність звичаю, повинен довести існування відповідної йому загальної практики [27, с. 31]. Через це місце рішень міжнародних судових інституцій у контексті питань правотворчості МО і має заслужити на певну увагу, причому не лише в ролі цікавого, але дійсно корисного практичного моменту. Принаймні науково-педагогічна література початку 2000-х під формальними джерелами міжнародного права зазначала – "фактичний, наявний на цей час матеріал, з якого фахівець-міжнародник визначає юридично обов'язкові правила, які можна застосовувати до конкретної ситуації", відносячи до таких джерел п'ять наступних категорій джерел: міжнародні угоди; міжнародні звичаї; рішення міжнародних судових та арбітражних інституцій; доктрини міжнародного права; рішення міжнародних органів та організацій [28, с. 111].

Продовжуючи розвивати тематику впливу міжнародної судової правотворчості на загальну правотворчість МО, слід уточнити, що у своєму первісному значенні поняття судової правотворчості (*англ. – judge made, judicial, case law*) вживається як право, що встановлюється у судовому прецеденті або ж у судовій практиці, чи як право, яке, на відміну від нормативно-правових актів або адміністративної практики, походить із судового прецеденту [29]. Отже, уточнюючи, що поняття судової практики уособлює результат узагальнення сукупності судових рішень, слід послатись на ті дослідження, за результатами яких судово-прецедентна практика, як джерело, визначається необхідним елементом еволюційного розвитку правових систем [30, с. 68].

Оскільки, як джерело міжнародного інвестиційного права, арбітражна практика здатна доволі оперативно реагувати на виклики міжнародних економічних відносин. Це, зважаючи на історію відповідного міждержавного діалогу, робить сучасну міжнародну арбітражну інвестиційну правотворчість фактично єдиним інструментом динамічного правового регулювання міжнародних соціально-економічних відносин.

Між тим, в міжнародних інвестиційних арбітражах і без того тлумачиться немало актуальних спірних питань, причому не тільки щодо міжнародного приватного права, як наприклад, тонкощі визначення непрямої експропріації або практичні аспекти оцінки збитків, але й певні великі проблеми міжнародного публічного права, зокрема, щодо відповідальності держав, тлумачення норм міжнародних інвестиційних договорів щодо заохочення, стандартів ставлення до міжнародних інвестицій і широкого кола інших, що так чи інакше бувають дотичними до всіх перелічених.

Висновки. З розвитком міжнародного правосуддя, а також зростанням кількості звернень до міжнародних арбітражів ситуація щодо відповідних судових та арбітражних рішень не могла не почати змінюватися, наближаючи деякі з них до статусу джерел міжнародного права, а подекуди навіть і *норм* міжнародного права. При розгляді питань теорії щодо правотворчості МО це слід щонайменше враховувати.

Що ж до галузі міжнародного інвестиційного права, то тут слід підсумувати таке. Інвестиційні арбітражні практики відповідних спеціалізованих МО виступають сьогодні найважливішою складовою формування та вкорінення міжнародного правового звичаю. Тому ці практики мають братися до уваги при встановленні специфіки міждержавних режимів та умов щодо інвестиційної діяльності поряд із такими джерелами як договірна практика держав і національне законодавство.

Список використаних джерел:

1. Абашидзе А.Х. Право международных организаций: учебник для бакалавриата и магистратуры. под редакцией А. Х. Абашидзе [Електронний ресурс] – Москва: Издательство Юрайт, 2014. – 687 с. – Режим доступу до ресурсу: https://stud.com.ua/69437/pravo/pravotvorchist_mizhnarodnih_mizhuryadovih_organizatsiy
2. Мицик В.В. Міжнародне публічне право, Т.1. Публічне право. Основи теорії // Мицик В.В., Буроменський М.В., Буткевич О.В. та ін. Підручник. – 2020. – 416 с.
3. Шпакович О.М. Правотворча діяльність міжнародних організацій // Шпакович О.М., Шаламберідзе М.В. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 116, 3 (12.2020). – С. 109-114.
4. Тарасова Л.Н. Проблемы правомерности в правотворчестве международных организаций // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – 2013. – №12 (38). – С. 181-185.
5. Тункин, Г. И. Теория международного права : монография // Г. И. Тункин ; под общ. ред. проф. Л. Н. Шестакова. – Москва : ИКД "Зерцало-М", 2016. – 416 с.
6. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть: учеб. для студентов юрид. фак. и вузов // И.И. Лукашук; Рос акад. наук, Ин-т государства и права, Академ. правовой ун-т. Изд. 3-е, перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.

7. Берназюк Я.О. Міжнародні організації та установи як учасники правотворчого процесу в Україні // ScienceRise. Juridical Science. – 2017. – № 2. – С. 26-30.

8. Поединок В.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми: монографія. – Ніжин.: ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2013. – 480 с.

9. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text

10. ICSID Additional Facility Rules [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://icsidfiles.worldbank.org/icsid/icsid/staticfiles/facility-archive/facility-en.htm>

11. Сеульська конвенція 1985 року про заснування багатостороннього агентства з гарантій інвестицій [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_268#Text

12. Мицик В.В. Міжнародне публічне право: підручник: у 2 т. Т. 2. Основні галузі // В.В. Мицик, М. В. Буроменський, М.М. Гнатівський та ін. за ред. Мицика В.В. 2-ге вид., змін. – Харків: Право, 2020. – 624 с.

13. Карро Д. Международное экономическое право: Учебник // Карро Д., Жюйар П. Пер. с франц. В. П. Серебренникова, В. М. Шуилова. – М.: Междунар. отношения, 2001. – 608 с.

14. Лабин Д.К. Международное право по защите и поощрению иностранных инвестиций. – М.: Волтерс Клувер, 2008. – 336 с.

15. Скринька Д.В. Міжнародне право та економіка. Інституційний підхід // КНУ ім. Тараса Шевченка, ІМВ. – К.: Видавничий дім "Промені", 2008. – 192 с.

16. Бондар К.П. Особливості правової природи арбітражних механізмів міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (ІКСІД) // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук. – Київ, 2016. – 213 с.

17. World Investment Report 2017. UNCTAD, United Nations Publication, Geneva, 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2017_en.pdf

18. Шемшученко С.О. Двосторонні інвестиційні договори: типова структура, поняття і формулювання положень // Альманах права. – 2012. – Вип. 3. – С. 457-461.

19. The ICSID caseload – statistics Issue 2022-1 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://icsid.worldbank.org/sites/default/files/documents/The_ICSID_Caseload_Statistics.1_Edition_ENG.pdf

20. UNCTAD, Investment Dispute Settlement Navigator [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-dispute-settlement?status=1>

21. ICSID. Hussein Nuaman Soufraki v. The United Arab Emirates, ICSID Case No. ARB/02/7, Decision on Annulment, 5 June 2007.

22. ICSID. AES Corporation v. The Argentine Republic, ICSID Case No. ARB/02/17, Decision on Jurisdiction, 26 April 2005.

23. ICSID. TECO Guatemala Holdings LLC v. Republic of Guatemala, ICSID Case No. ARB/10/23, Decision of Annulment 5 April 2016.

24. Опришко В.Ф. Міжнародне економічне право: Підручник // Видання друге, перероб. і доп. – К. КНЕУ, 2003. – 311 с.

25. Ануфриева Л. П. Международное публичное право: Учебник // М43 Д. К. Бекашев, К. А. Бекашев, В. В. Устинов [и др.]; отв. ред. К.А. Бекашев. 4-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. – 784 с.

26. Резолюція 1803 (XVII) Генеральної Асамблеї ООН "Невід'ємний суверенітет над природними ресурсами" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_819#Text

27. Броунлі Я. Международное право. В 2-х кн. Кн. 1. // Под редакцией Г.И.Тункина. – М.: Прогресс, 1977. – 535 с.

28. Буткевич В. Г., Міжнародне право. Основи теорії: Підручник // Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. за ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.

29. Шевчук С.В. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. Монографія. – К.: Реферат, 2007. – 640 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://e-pidruchniki.com/book/12_Sydova_pravotvorchist_svitovii_dosvid_i_perspektivi_v_Ykraini.html

30. Святоцький О.Д. Судовий прецедент та судова практика: порівняльно-правовий аспект // Юридичний журнал "Право України" (україномовна версія) – Вип. 10/2016. – С. 64-69.

Надійшла до редколегії 30.10.22

K. Cherepovskyi, PhD Student, 2nd year,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.

ASPECTS OF INTERNATIONAL INVESTMENT LAW-MAKING

Notwithstanding the fundamental position of theoretical concepts related to law-making of international organizations, discussions about their effective juridical content still could exist. This may accordingly influence practices of international law, including questions of international economic law on implementation and regulation of cross-border investment exchange. Thus, issues of international investment law specific, including international law-making and the correspondent impact of decisions and practices of international investment arbitration, have been considered based on the letter well-known classic works on the theory of international law as well as analysis of sources and basic norms of international investment law. Scientific and practical conclusions are done about the legal sources that should be taken into account as the key ones during the implementation of international investment exchange.

Keywords: international organizations; international law-making; law of international organizations; judicial case law; international investment arbitration tribunals; international investment agreements; international investments, investment treatments.